

VELKÉ ČTENÍ

Mimochodem Davida Klimeše: Sedm úkolů, které musí Česko splnit, aby opravdu vyřešilo dluhovou krizi 🔖

Řada poslanců si myslí, že má hotovo. Nový zákon ale spoustu problémů nevyřešil.

autor: ČTK

David Klimeš [//ihned.cz/?m=authors&article%5baut_id%5d=10695150](https://ihned.cz/?m=authors&article%5baut_id%5d=10695150), hlavní analytik týdeníku Ekonom
30. 5. 2019 / 00:00

[INSOLVENCE \(/tagy/insolvence-7725\)](/tagy/insolvence-7725)

[DLUHY \(/tagy/dluhy-346269\)](/tagy/dluhy-346269)

[POSLANEC \(/tagy/poslanec-20455\)](/tagy/poslanec-20455)

[ZÁKON \(/tagy/zakon-2654\)](/tagy/zakon-2654)

[EXEKUCE \(/tagy/exekuce-10030\)](/tagy/exekuce-10030)

Už jen dva dny a pád do neřešitelných dluhů by měl být minulostí. Vždyť 1. června začínají platit nová pravidla oddlužení, o která se zákonodárci na přelomu roku tak moc hádali, ale nakonec novelu insolvenčního zákona přijali.

Tehdejší ministr spravedlnosti Jan Kněžínek se radoval, že na oddlužení nově dosáhnou další desítky tisíc lidí. Politici si gratulovali k smysluplnému kompromisu a o dalších tématech spjatých s dluhy se od té doby odmítají bavit s tím, že "máme přece tu novelu". A úlevě z dobře odvedené práce odpovídal i razantní pokles debaty o tématu exekucí, dluhů a předlužení. Když poslanci podruhé novelu v lednu schvalovali, podle databáze mediálních textů Newton se ten měsíc objevilo dokonce rekordních více než dva tisíce textů o exekucích.

A od té doby je už zase ticho. V médiích je k tématu najednou o stovky článků méně, od předlužení jsme se vrátili zpět ke stranickým preferencím. A politici se tváří, že mají v této oblasti hotovo: "Už během projednávání novely insolvenčního zákona bylo zřejmé, že toto téma chtějí mít poslanci takzvaně z krku. Po schválení novely pak nabyli dojmu, že je hotovo, problém je vyřešen. Tak to ale není. Novela není samospásná a má spoustu mezer, které její praktický dopad výrazně snižují," říká ředitel Institutu prevence a řešení předlužení Radek Hábl. A souhlasí i ekonomka Zuzana Fišerová, která se odborně zabývá výzkumem zadlužování fyzických osob: "Souhlasím s tím, že novelou to teprve začíná, nyní uvidíme, jaký bude výklad ze strany jednotlivých soudů, zcela jistě se v tomto ohledu dočkáme zpřesňující judikatury." Zatímco se tedy výkladově hodně nejasná novela bude v českém právu hledat, politici by měli spadnout ze svého růžového obláčku a pokračovat dál v úsilí o zavření dluhové pasti.

Zde je sedm úkolů, které politici budou muset vyřešit.

1. Jak se dostat k Pelikánově nule

Když zavzpomínáme na dávné časy a podíváme se do předvolební knížky slibů Andreje Babiše "O čem sním, když náhodou spím", narazíme na slib razantní změny oddlužení: budete splácet dluhy, co to jde, alespoň něco během tří či pěti let, nejhůře sedm let, i když nesplatíte nic. "Zní to férově?" ptal se Babiš voličů. No zní, ale tehdy tuhle kapitolku knížky garantoval ministr spravedlnosti Robert Pelikán a za ním se už zavřela politická voda. A stejně tak za jeho nulovou variantou. Nynější kompromis sice odstranil možnost vstupu do procesu oddlužení až poté, co dlužník prokáže schopnost splatit alespoň 30 procent dluhu. Na konci ovšem ještě znovu rozhodne insolvenční soud.

Navíc nula v tomto případě znamená mít alespoň dvě tisícovky na minimální platbu a tisícovku na insolvenčního správce. Minimální splátka a nejistota, jak na konci vše posoudí soud, podle Hábla "zabrání vstupu těm nejzranitelnějším skupinám s nejnižšími příjmy – například důchodcům či rodičům samoživitelům". Podobně to hodnotí i Fišerová: "Z tohoto pohledu se jevila Pelikánova původní varianta 'nula procent za sedm let' logičtější a hlavně pro všechny dlužníky jasnější. Ten, kdo dluží více, platí déle." Novela tak poptávku po "Pelikánově nule", tedy možnosti dostat se z dluhů i pro ty s nejnižšími příjmy, nijak nevyřešila. Respektive literou ano, ale rozhodně ne smyslem.

2. Insolvence logiky

Hábl připomíná, že přes nová pravidla se lidé do bankrotů nepohrnou. Jedním problémem jsou prostě počty dlužníků, a co jim při oddlužení zbude. "Přetrvává nižší nezabavitelná částka v insolvenci oproti exekuci nepřednostných pohledávek. To způsobí velký odpor ke vstupu do insolvence, neboť by to vedlo k výraznému zhoršení finanční situace," upozorňuje Hábl.

Pak je tu riziko, že po pěti letech insolvenční soudce při přezkumu dovodí, že dosavadní umořování dluhů bylo nedostatečné (a ještě horší možností je, že to dva různí soudci budou vidět u různých soudů po republice zcela jinak).

S tím souvisí i otázka, jak budou nově fungovat insolvenční správci. Ti budou muset nyní výrazněji pobízet dlužníka, aby naplno pracoval a umořil co nejvíce dluhu, tak aby po pěti letech od soudu opravdu odešel jako bezdlužný. Fišerová připomíná, že správci se také jistě brzo ozvou: rozsah jejich práce se zvětšuje a odměna se jim navyšovala naposledy v roce 2008.

Výsledkem všech těchto nedomyšleností tak může být naprosto minimální nárůst zájmu o oddlužení, což určitě zákonodárce nezamýšlel.

3. Absurdní nezabavitelné minimum

S motivací k práci i při dlužích souvisí také zmíněná dost důležitá garance nezabavitelného minima. Když ji nastavíte dobře, všichni chtějí žít bez dluhů, když špatně, mnohý si raději dluhy nechá nadosmrti. Každý vstup do oddlužení začíná počítáním toho, co vám zbude a nikdo vám na to nesáhne. Je dobře, že od června se hranice, nad kterou se dlužníkům sráží peníze z výplaty bez omezení, pro člověka bez rodiny zvedne z 16 072 korun na 25 715 korun. Ten poměrně velký skok ukazuje, jak moc se na tento problém v Česku kašlalo.

Absurdně se vám s partnerem a dvěma dětmi nemuselo vyplácet vzít práci za 30 tisíc, lepší bylo být na dávkách v nezaměstnanosti. Krok do práce znamenal úbytek dávek a vyšší exekuce. A stejně absurdní situace, kdy lidé v exekuci prosí šéfa, aby jim nezvyšoval mzdu nad minimální, protože by přišli o dávky, nejsou výjimkou.

Velkým problémem jsou i Háblem zmiňované různé stropy v insolvenční a exekuci. Jednou vám může zbýt třetina mzdy, podruhé dvě třetiny z toho samého výdělku. To už je rozdíl.

Stát tak do novely insolvenčního zákona nadesignoval pobídky k tomu, aby lidé prošli rychleji oddlužením, ale jejich motivaci prostřednictvím nezabavitelného minima nijak nezvýšil. Přitom pro ekonomy by nebylo jisté nic jednoduššího než namodelovat progresivní minimum tak, aby se opravdu vyplácelo v různých situacích pracovat a systém nedělal mezi dlužníky obří schody.

4. Včera spotřebitel s dluhem, dnes podnikatel

I kdyby nad tímto vším politici mávli rukou s tím, že s aktuální novelou už bylo práce až dost a nikdo si to nechce zopakovat, stejně před tím neutečou. Evropský parlament schválil směrnici, jež má za cíl usnadnit oddlužení také podnikatelům. Ti by nově mohli dosáhnout úplného oddlužení do tří let od vyhlášení úpadku, a to i v případech, že nebudou schopni splatit ze svého dluhu vůbec nic. To může být velká šance udělat krok vpřed, ale zároveň, kdo zná kvalitu implementací eurosměrnic do českých zákonů, musí se právem obávat nejhoršího.

Hlavním problémem je v Česku nyní řešení spotřebitelských dluhů, ale právě ty podnikatelské je třeba včas zachytit, aby se nedostaly do podobné bezvýchodnosti. Podle Hábla je třeba regulovat podnikatelské úvěry: "Ukazuje se, že celá řada predátorských nebankovních společností přesunula svůj byznys právě sem, mimo jakoukoliv regulaci."

Už nyní některé úvěrové společnosti tlačí spotřebitele, aby se naoko stali podnikateli a využili mírnější pravidla pro oddlužení podnikatelů.

5. Teritorialita v mrtvém teritoriu

Není vůbec těžké najít advokáta, který se bojí místní příslušnosti soudních exekutorů. Má dobré zkušenosti s exekutorem z druhého konce republiky a k smrti se bojí metod místního vykuka. Ale z nedostatku lepších řešení to vypadá, že český systém k takovému modelu teritoriality směřuje: "Nad rámec novely je klíčové, aby byla konečně schválena místní příslušnost soudních exekutorů, která by znamenala nejen jejich ukotvení v rámci příslušného kraje, ale zejména by zavedla nezávislé přidělování exekutorů místně příslušnými soudy a všechny následné exekuce na stejnou osobu by se koncentrovaly u stejného exekutora," říká Hábl.

Směřuje je ale nyní silné slovo. Ve sněmovně se všeobecně ví, že dokud se návrh nebude zamlouvat vládní ANO, tak se nedostane ani na program jednání.

Poslanci před debatou o teritorialitě a především sloučení exekucí jednotlivce pod jednu střechu utíkají, ale nakonec neutečou. Není moc kam.

6. Mizerný vymahač stát

Obrovské resty má stát. Nejen jako tvůrce systému, který garantuje velmi neefektivní systém vymáhání dluhů, z něž není mnoho cest ven. Ale také jako vymahač. Letité dětské dluhy, které politici nyní zčistajasna objevili, jsou velmi často poplatky za odpad či jízdné – to vše je erár. "Bagatelní pohledávky jsou velmi dobře splatitelné ve chvíli, kdy se vymáhají včas. To stát často nedělá, a měl by tak zrevidovat systém vymáhání vlastních pohledávek, ty nedobytné odepsat, nabídnout možnost odpuštění příslušenství při zaplacení jistiny a tak dále. Zkrátka stát musí být v tomto proaktivní," říká Hábl.

Ale stát není. Obrovskou ostudou jsou nezákonné exekuce, které by měly soudy zastavovat, avšak nedělají to. Nyní tento problém ve své asociálnosti vyhržel naposledy u důchodců.

Ne všechny dluhy by měl stát samozřejmě odpouštět. Fišerová zmiňuje, že stát by měl mít především dobrý přehled o předlužení vůči eráru a mohl by některé případy řešit vlastní iniciativou, například podáním insolvenčních návrhů. "Řada dlužníků dluží na sociálním, zdravotním i daních, což už mohou být tři pohledávky po splatnosti vůči státu, který tak má povědomí o tom, že daný dlužník se de facto nachází v úpadku. Dlužníka by tak inicioval k aktivnímu zahájení řešení jeho předlužení," navrhuje Fišerová.

7. Vypustit přetopený kotel

I kdyby se nakonec podařilo plus minus vymyslet pro nové dluhy funkční systém, aby bylo učiněno zadost maximě, že dluhy se mají platit, ale i tomu, že mají být někdy splatitelné, pořád tu zůstává neradostné dědictví z minulých let a spolu s ním řada zničených a bezvýchodných osudů.

Od roku 2001 bylo zahájeno devět milionů exekučních řízení, z toho jich skoro pět milionů stále běží. Skoro půl milionu lidí má tři a více exekucí.

Do kotle se tedy trochu podařilo utěsnit přívod, ale nikdo neví, jak ho vypustit. Politici se toho bojí, protože jim hned před očima naskakuje plošná exekuční amnestie, kterou by před (nezadluženými) voliči nezdůvodnili. Tak to ale být nemusí, lze na to jít mírněji.

"Umím si představit zastavení starých exekucí, například exekuce staré pět a více let, nebo zastavení exekucí, u kterých se za poslední tři roky ničeho nevymohlo," navrhuje Hábl. Nebo platba regulačního poplatku věřitelem po třech letech, pokud by se nic nevymohlo a věřitel by chtěl v exekuci pokračovat.

Fišerová zase navrhuje snazší odpisy pro nedobytnost. Nicméně dodává, že strach z toho, že jednatel firmy nebude postupovat s péčí řádného hospodáře a nedobytnost formálně neprokáže, je velký. A podobné je to i u státních úředníků při vymáhání haléřů za jízdné či odpady.

Ted', anebo až za dekádu...

Tak to máme sedm základních úkolů, do kterých se politici i odborná veřejnost mohou pustit. Bude to jistě smysluplnější než oslava novely, která neuškodí, ale ničemu také příliš nepomůže. A aby nebylo mýlky – času není moc. Reforma dluhů a oddlužení se dá prakticky dělat jen na vrcholu ekonomického cyklu. Jakmile nastanou špatné časy a dluhy se začnou zase rychle vršit, těžko se něco takového už zrealizuje.

Takže buď stihneme vypustit ten kotel ještě teď a nastavit dobře brzdy a rovnováhy v České předlužené republice...

... nebo další volný termín je tak odhadem za deset let při další konjunktře.

SDÍLET ČLÁNEK

TWEET

Líbil se vám článek? Chcete víc takových článků?

Kupte si předplatné a můžete si je číst všechny. Navíc bez reklam a s možností sdílet přátelům.

Vyzkoušejte předplatné HN+

(https://ihned.cz/predplatne-hnplus/?utm_source=ihned&utm_medium=art-bottom&utm_term=economia-weby&utm_campaign=art-bottom1)